

INFOLIST

Elektrárna Chvaletice

GREENPEACE

Perex – shrnutí

Elektrárna Chvaletice (ECH) je největším znečišťovatelem v Pardubickém kraji. Kvůli škodlivinám, které vypouští, každý rok předčasně zemře 80 lidí a 3 462 dalších je průměrně týden v pracovní neschopnosti v důsledku onemocnění.¹ Provoz elektrárny nás všechny v podobě externích nákladů (zničené zdraví, škody v zemědělství, lesích atd.) stojí podle Univerzity Karlovy 2,9 mld. korun ročně.² ČEZ plánoval zastaralou elektrárnu ze 70. let uzavřít již v roce 2015,³ nejpozději však do roku 2020, kdy by musela být odstavena kvůli novým, přísnějším limitům pro vypouštění škodlivin do ovzduší. V roce 2013 ji ale ČEZ prodal nechvalně známému spekulantovi Pavlu Tykačovi, spolujednateli společnosti Severní energetická, a.s. (Sev.en). Hned v prvním roce pod jeho vedením Krajský úřad Pardubického kraje elektrárně povolil vypustit ročně o 200 tun polévatého prachu více. Soud následně toto rozhodnutí jako nezákonné zrušil – ovšem dávno poté, co ke znečištění došlo. Následně se Sev.en rozhodl prodloužit provoz elektrárny nejméně do roku 2030 (tedy o 15 let déle oproti původním slibům ČEZ), aniž by byly jakkoliv zhodnoceny vlivy tohoto plánu na životní prostředí (v procesu EIA). Tento postup opět posvětil pardubický krajský úřad a Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO), a opět protizákonně. Započala tak modernizace elektrárny, která by sice snížila emise některých škodlivin, ale umožnila by je vypouštět o mnoho let déle. Celkové znečištění by tak bylo několikanásobně větší (dvojnásobek v případě oxidů dusíku, trojnásobek v případě oxidu siřičitého a jednou tolik v případě tuhých znečišťujících látek). Greenpeace i místní lidé z hnutí Zastavme Chvaletice požadují, aby byla elektrárna odstavena nejpozději v roce 2020.

Modernizovaný problém do roku 2030

V době, kdy elektrárnu vlastnil stát skrze společnost ČEZ, šlo o dosluhující zařízení. ČEZ v souvislosti se stavbou Temelína opakovaně sliboval, že bude postupně odstavovat své staré uhelné elektrárny. Jednou z nich měly být i Chvaletice. Na svých webových stránkách ČEZ dodnes píše, že „podobný osud postihne i Elektrárnu Chvaletice, jejíž životnost je plánována jen do roku 2020“.⁴ Výše na téže stránce ČEZ o Chvaleticích uvádí: „ukončení provozu elektrárny po roce 2015“. Namísto uzavření ale ČEZ elektrárnu prodal uhlobaronům Pavlu Tykačovi a jeho společníkovi Janu Dienstlovi ze Severní energetické, kteří se nyní pokoušejí její provoz prodloužit.

Stavba elektrárny byla zahájena v roce 1973 a do provozu byla uvedena v roce 1977.
Technicky jde o vrstevníka automobilu Škoda 105 a televizoru Tesla 4261A „Bajkal“.

Technologické jádro elektrárny, tedy kotel, turbína a generátor, zůstává celých 39 let provozu stejné a podstatně se jej nedotknou ani nyní prováděné a plánované úpravy. Podle současných plánů Sev.en by tak byl provoz elektrárny prodloužen na více než padesát let.

Je evidentní, že prodloužení životnosti bude mít významný dopad na životní prostředí, a to nejen v nejbližším okolí. Z tohoto důvodu je zarážející, že úředníci Krajského úřadu Pardubického kraje záměr posvětili, aniž by byl zhodnocen jeho dopad na životní prostředí (EIA) a aniž by byla projednána a povolena tzv. podstatná změna integrovaného povolení. Bez těchto hodnocení vydalo MPO i stavební povolení.

V rámci EIA i integrovaného povolení by se k záměru mohla vyjádřit dotčená veřejnost, kterou ovšem úředníci svým postupem z projednávání zcela vyšachovali. Současně by bylo možné vyhodnotit, zda je navržená změna technologie v souladu s požadavky na tzv. BAT – nejlepší dostupné techniky definované evropskou i českou legislativou. Odpovědnost za nezákonnou přestavbu elektrárny a prodloužení jejího provozu mají společně Krajský úřad Pardubického kraje (integrované povolení), ministerstvo životního prostředí (EIA) a ministerstvo průmyslu (stavební povolení). Právníci z organizace Frank Bold již proti postupu úřadů podali správní žalobu a Greenpeace bude přestavbu také řešit právní cestou.

1 Údaje vyplývají ze studie vědců Stuttgartské univerzity. Ke stažení [zde](#).

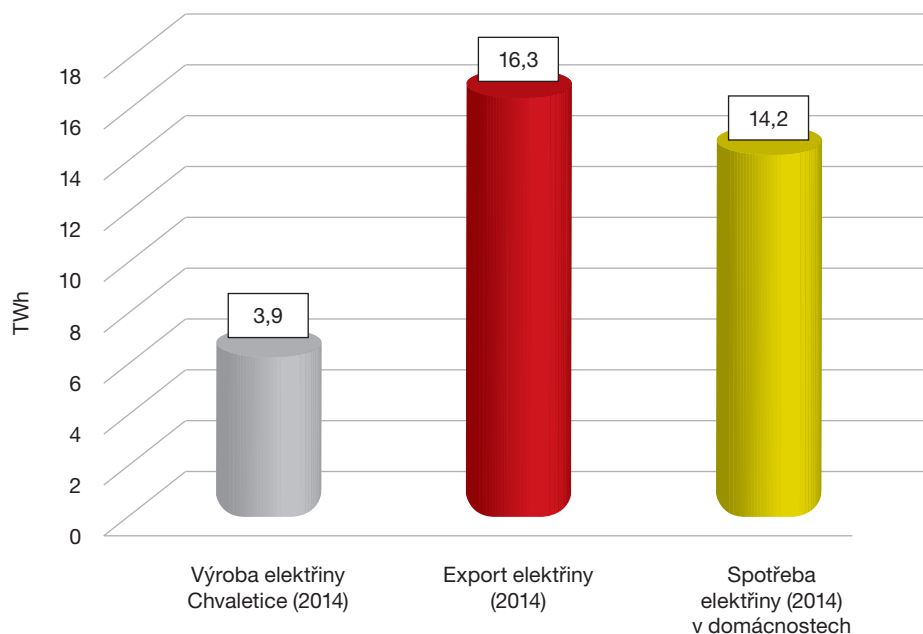
2 MELICHAR, Jan; MÁČA, Vojtěch; ŠČASNÝ, Milan (2012). Měrné externí náklady výroby elektrické energie v uhelných parních elektrárnách v České republice. CUEC Working Paper 1/2012. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí UK v Praze, 37 stran. Ke stažení [zde](#).

3 <https://www.cez.cz/cs/odpovedna-firma/zivotni-prostredi/programy-snizovani-zateze-zp/snizovani-zneocisteni-ovzdusi/program-ekologizace.html>

4 <https://www.cez.cz/cs/odpovedna-firma/zivotni-prostredi/programy-snizovani-zateze-zp/snizovani-zneocisteni-ovzdusi/program-ekologizace.html>

Není to však jen Pardubicko, na koho by prodloužení provozu Chvaletic dopadlo. Noví majitelé elektrárny totiž provozují i důl ČSA, jehož rozšíření stojí v cestě město Horní Jiřetín a tzv. Územní ekologické limity těžby hnědého uhlí. Většina uhlí z velkolomu ČSA dnes končí právě v Elektrárně Chvaletice. Ukončení provozu Chvaletic by tak odstranilo hlavní zdroj poptávky po uhlí z velkolomu ČSA, a tedy i prolomení limitů těžby. Naopak prodloužení provozu Chvaletic by zvýšilo tlak uhlobarona Pavla Tykače na prolomení limitů a bourání domovů lidí v severních Čechách.

Česká energetika se přitom bez elektřiny z Chvaletic (i bez uhlí za limity) snadno obejde. V roce 2014 vyrobila Elektrárna Chvaletice podle své vlastní výroční zprávy celkem 3,91 TWh elektřiny. To odpovídá 4,9 procenta čisté výroby elektřiny v ČR (tedy z 79,89 TWh), resp. 24 procentům z čistého vývozu (salda) elektřiny z ČR (tedy z 16,3 TWh). Jinými slovy – ČR každoročně vyváží čtyřikrát více elektřiny, než se vyrobí ve Chvaleticích. Uzavření elektrárny by tak nemělo na dodávky elektřiny pro české domácnosti a průmysl žádný vliv – jen by se snížil současný obří vývoz elektřiny do zahraničí.

Elektrárna Chvaletice nemá ani žádnou zásadní roli v zásobování Pardubicka teplem. Nedodává ho ani do Pardubic, ani do Hradce Králové či jiného velkého města. Teplem zásobuje pouze město Chvaletice (3 077 obyvatel) a obec Trnávka (209 obyvatel). Z hlediska provozu chvaletické elektrárny jde o okrajovou záležitost: maximální (instalovaný) výkon výroby tepla dosahuje 60 MW, zatímco instalovaný tepelný výkon celé elektrárny dosahuje 2055,8 MW. K vytápění jsou tedy využita jen necelá 3 procenta celkového výkonu elektrárny.

Ani z hlediska zaměstnanosti či podpory regionu není chvaletická elektrárna pro Pardubicko nepostradatelná. Podle výroční zprávy Severní energetické poskytla Elektrárna Chvaletice za rok 2015 regionálním partnerům dary a sponzoring ve výši 2 milionů Kč. To je 0,008 procenta jejich provozních výnosů (23 579 milionů Kč) a 0,2 procenta dividendy, kterou si ve stejném roce vyplátili její dva vlastníci (1 000 milionů Kč). K 31. 12. 2015 měla Elektrárna Chvaletice 301 zaměstnanců. Z 516 149 obyvatel Pardubického kraje jich tedy ve Chvaleticích pracuje 0,006 procenta. Pro srovnání, pardubická nemocnice zaměstnává šestkrát více lidí než Elektrárna Chvaletice.

Neviditelný zabiják

Podle výpočtů vědců z univerzity ve Stuttgartu z roku 2013 dochází v důsledku znečištění z Elektrárny Chvaletice v zasažené populaci každoročně ke ztrátě 862 let života.⁵ To odpovídá předčasnému úmrtí 80 lidí ročně. Podle stejné studie způsobují nemoci vyvolané znečištěním z Chvaletic ztrátu 18 210 pracovních dní ročně. To odpovídá týdenní pracovní neschopnosti 3642 lidí.

Tzv. externí náklady provozu elektrárny, tedy výdaje, které nezatěžují svého původce, nýbrž někoho jiného, dosahují 2,9 mld. korun ročně. Vypočítali to odborníci z Univerzity Karlovy v Praze⁶. Typickým externím nákladem je například poškození zdraví, lesů, úrody nebo staveb v důsledku znečištění způsobeného elektrárnou. Neplatí ho její vlastníci, ale my všichni, převážně prostřednictvím vyššího zdravotního pojištění nebo vyšších daní.

⁵ Údaje vyplývají ze studie vědců Stuttgartské univerzity. Ke stažení [zde](#).

⁶ MELICHAR, Jan; MÁCA, Vojtěch; ŠČASNÝ, Milan (2012). Měrné externí náklady výroby elektrické energie v uhelných parních elektrárnách v České republice. CUEC Working Paper 1/2012. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí UK v Praze, 37 stran. Ke stažení [zde](#).

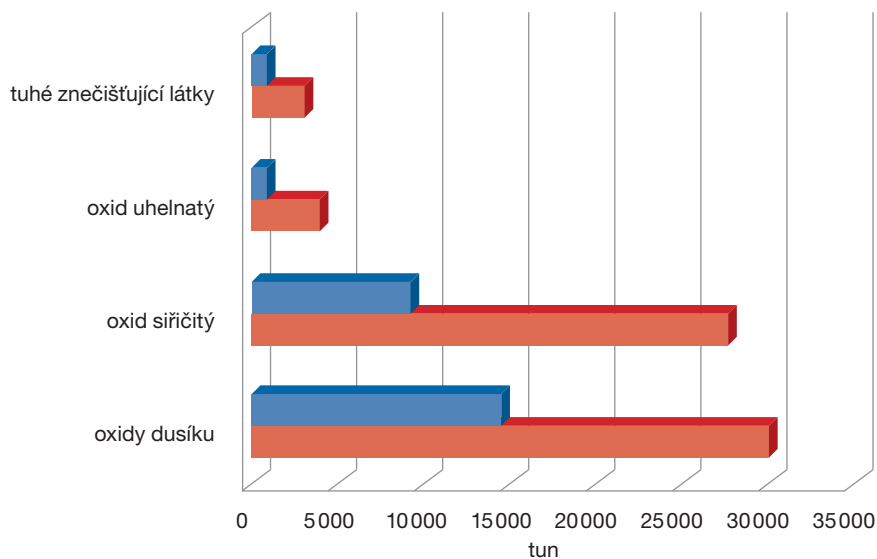
Znečištění ovzduší Elektrárnou Chvaletice v roce 2014

(podle státního Integrovaného registru znečišťování)

Látka	Roční emise	Pořadí v žebříčku znečišťovatelů v ČR	Pořadí v žebříčku znečišťovatelů v Pardubickém kraji
Arsen	101 kilogramů	6. největší	1. největší
Kadmium	16 kilogramů	8. největší	2. největší
Nikl	1 382 kilogramů	1. největší	1. největší
Olovo	653 kilogramů	7. největší	1. největší
Oxid uhličitý (CO ₂)	3 763 084 tun	5. největší	1. největší
Oxidy dusíku (NO _x /NO ₂)	4 576 tun	3. největší	1. největší
Oxidy síry (SO _x /SO ₂)	2 422 tun	15. největší	2. největší
Polévatý prach (PM10)	319 tun	3. největší	1. největší
Rtuť	148 kilogramů	3. největší	1. největší

Celkové emise elektrárny Chvaletice do konce její životnosti

■ bez přestavby (tedy do roku 2020) ■ s přestavbou (tedy do roku 2030)

Údaje o výši emisí pocházejí ze stanoviska Ministerstva životního prostředí č. j. 87913/ENV/14 z 28. ledna 2015.

Bez přestavby by Elektrárna Chvaletice musela být kvůli porušování emisních limitů odstavena v roce 2020. Přestavba by umožnila prodloužit její provoz do roku 2030.

Dvě stavební povolení na rekonstrukci elektrárny a faktické prodloužení životnosti vydalo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Hlavním argumentem odpůrců stavby, kteří podali proti vydání povolení, tzv. rozklad, byla chybějící EIA, tedy posouzení vlivu záměru na životní prostředí, a to, že nebylo provedeno ani zjišťovací řízení k záměru rekonstrukce. Tím, že nebyla provedena EIA ani zjišťovací řízení, byla navíc veřejnosti odepřena možnost se k záměru vyjádřit. Ministr průmyslu rozklad zamítl a odpůrcům nezbylo nic jiného než podat žalobu. K žalobě se přidala i organizace Greenpeace.

Chybějící EIA

Podle zákona o EIA jsou předmětem posuzování kromě jiného vždy záměry, které by mohly mít významný negativní vliv na životní prostředí. Zákon se nevztahuje jen na nové stavby a zařízení, ale i na rekonstrukce a změny těch stávajících. Zejména v případech, kdy má být významně zvýšena jejich kapacita a rozsah nebo pokud se významně mění jejich technologie, řízení provozu nebo způsob užívání, podléhají tyto změny posouzení EIA.

Je zcela vyloučeno, aby prodloužení provozu elektrárny (a přestavba za dvě miliardy korun, která má toto prodloužení umožnit) nebylo změnou, která může mít významně nepříznivé vlivy na životní prostředí, a aby jako taková nevyžadovala přinejmenším zjišťovací řízení podle zákona o EIA.

Fakt, že nebylo provedeno ani zjišťovací řízení, je v rozporu s § 4 odst. 1 písm. b) zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, což způsobuje nezákonnost všech rozhodnutí, kterými byla rekonstrukce povolena.

Prodloužení životnosti, či jen modernizace?

Krajští úředníci a ministerstva svůj postup veřejně obhajují tvrzením, že se jedná pouze o modernizaci, která sníží množství vypouštěných škodlivin, a životní prostředí tak zlepší. Zcela záměrně však ignorují fakt, že hlavním smyslem rekonstrukce je prodloužení životnosti elektrárny a vypouštění škodlivin nejméně o deset let. To vyplývá i ze zadávací dokumentace veřejné zakázky „Obnova dvou bloků v Elektrárně Chvaletice“⁷, která byla v této věci vypsána. Podle ní je účelem „prodloužit životnost zařízení Elektrárny Chvaletice do roku 2030, zlepšit technické parametry, zvýšit provozní spolehlivost a účinnost a zajistit plnění zákonem stanovených požadavků vztahujících se k provozu a užívání příslušných bloků“.

Stejná informace je obsažena i v tiskové zprávě provozovatele⁸, která uvádí, že účelem veřejné zakázky je „prodloužení životnosti bloků B3 a B4 do roku 2020, (...) zlepšení jejich technického stavu tak, aby umožňoval jejich řádný provoz až do roku 2030“.

Necháme si to líbit? A pokud ne, co můžeme dělat?

Současná situace možná vypadá beznadějně, ale pouze na první pohled. Úřady sice rekonstrukci dvou bloků (tedy poloviny elektrárny) povolily a stavební práce již probíhají, ale rozhodnutí soudů může tento stav zvrátit. Rozhodující bude to, zda soudci vyhoví podanému návrhu na tzv. odkladný účinek žaloby – tedy zda budou muset být práce po dobu jednání soudu zastaveny. V opačném případě je velmi pravděpodobné, že nezákonná rozhodnutí úřadů budou sice zrušena, ale rekonstrukce bude mezitím nevratně dokončena.

Nelíbí se Vám, že úředníci celý záměr povolili v tichosti za Vašimi zády? Nechcete dýchat škodlivé látky z Chvaletic až do roku 2030? Zde je několik tipů, co můžete udělat:

Podělte se o tyto informace se svými přáteli, kolegy a příbuznými. Je více než pravděpodobné, že o tomhle průšvihy vůbec nevědí.

Podepište výzvu úřadům a politikům požadující ukončení provozu Chvaletic nejpozději do roku 2020, a postupný útlum dalších uhelných elektráren. Výzvu můžete podepsat buď fyzicky, nebo na internetu na adrese www.nechvaletice.cz. Slibujeme, že Váš podpis doručíme ministrům, hejtmanovi a všem dalším lidem, kteří mají osud projektu v rukou.

Tlačte na krajské politiky, ať bojují za Vaše zájmy. Blížící se krajské volby jsou k tomu ideální příležitostí. Pište kandidátům na hejtmana, chodte na předvolební mítinky a debaty a nebojte se na nich mluvit! Ptejte se, jaký názor mají kandidáti na prodloužení provozu elektrárny a co jsou ochotni proti němu případně udělat. Pokud se (stejně jako současný hejtman) budou snažit odpovědím na Vaše otázky vyhnout, znamená to přinejmenším, že je budoucnost největšího zdroje znečištění na Pardubicku nezajímá.

Pokud soud ve věci nařídí veřejné jednání, přijďte se na něj podívat. Ukážete tak, že problém veřejnost zajímá – a současně budete mít možnost na vlastní oči vidět, jak takové soudní jednání vypadá. Případný termín se dozvíte na webových stránkách www.nechvaletice.cz.

⁷ <https://www.softender.cz/home/zakazka/4842028>

⁸ Tisková zpráva Sev.en EC, a.s., ze dne 12. 3. 2016, dostupná z: <http://www.sev-en.cz/cz/promedia/aktuality/novinky/2015/20150312.html>